

Інтертекстуальність романів Мирослава Дочинця

Творчість М. Дочинця є знаковим явищем сучасної української літератури та є об'єктом аналізу критиків та літературознавців. Дослідники у своїх студіях подають загальну характеристику художнього світу автора, простежують витоки його творчості, анонсують вихід романів тощо. Звертаються науковці й до закономірностей функціонування традиційних сюжетів, образів та мотивів легендарно-міфологічного й літературного походження, а також до жанрових особливостей романів митця, вказують на спорідненість його прози з окремими зразками світової та української літератури, на подібність представленої в його романах художньої моделі всебічно розвинутого протагоніста-мудреця, здатного виживати в екстремальних умовах, до літературного психотипу, який простежується в творах зарубіжних та українських письменників.

Однією із найвиразніших особливостей сучасної літератури є її інтертекстуальність. Романи сучасного українського письменника характеризуються великою кількістю інтертекстуальних конструкцій. М. Дочинець використовує теологічні, міфологічні, літературні, фольклорні, історичні прототексти, звертається до праць відомих філософів та мислителів минулого, залучає цитати із Біблії. Герої М. Дочинця, живучи подалі від цивілізації, мирської суєти, фальшивих цінностей, прагнення слави та визнання, уособлюють ідеал «природної людини» Г. Сковороди, згідно з якою найдовший шлях, який може пройти людина, шлях до самого себе. Використовує автор імена Одисея, Дон Кіхота, що є одним із виявів інтертекстуальності та інструментом представлення «культурної спадщини». Джерелом ідейно-філософських концепцій прози М. Дочинця є Біблія, прямі цитати з якої зустрічаємо у його творах. Звертають увагу дослідники й на заголовки, підзаголовки, присвяти, примітки, внутрішні заголовки, коментарі до твору тощо. Важливим елементом тексту є епіграфи з посиланнями на першоджерело, які допомагають у потрактуванні правильного ідейно-змістового та проблемно-тематичного, образного рівнів тексту, створюють емоційний настрій. До кожного роману письменник добирає по кілька епіграфів, які розкриваються протягом твору і є влучними цитатами з Біблії, з праць філософів, з творів відомих письменників, із виступів відомих діячів, а також приказки та фрагменти з інших джерел.

Своєрідним обрамленням романів М. Дочинця є пролог та епілог, що виконують змістотворчу функцію, а також передмови, в яких автор подає відомості про головного героя твору, умови й обставини, за яких відбувається дія, виникнення задуму твору, аргументацію написання. Передмови створюють відповідне тло для розгортання оповіді. У післямовах подаються роздуми про долю героя, його багатий внутрішній світ, філософські сентенції самих героїв, висловлювання героїв в інтерпретації наратора.

Ключові слова: романи М. Дочинця, інтертекстуальність, прототексти, інтертекстуальні конструкції, мегатекстуальність.

В усі часи розвиток літератури відбувався завдяки поєднанню різноспрямованих мистецьких традицій із новаторськими експериментами. Особливо це простежується у літературному процесі нашої країни у

кінці ХХ – на початку ХХІ століття з появою нових імен у літературному процесі.

Мирослав Дочинець – один із найяскравіших представників української літератури початку ХХІ століття, письменник, публіцист, видавець. Літературознавці відзначають інтелектуальність художнього доробку закарпатського письменника, автора понад двадцяти книг, лауреата низки літературних премій та відзнак, а також наголошують на насиченості, самобутності та багатстві мови, притаманним його творам. Сам автор «сповідує аскезу тонкого литва і холодної чеканки. Стиль – самособоюнаповнення. Писати слід так, щоб «клапоть прози» можна було опорядити в рамку, як портрет чи акварель» [13].

Творчість М. Дочинця є знаковим явищем сучасної української літератури, що «засвідчує дієву значущість справжнього мистецтва, утверджує вічні життєві істини, вчить жити і виживати за різних обставин» [18].

Митець тонко відчуває слово, закоханий у мову та звичаї своїх земляків, любить свій край, пишається народом. Дослідники підкреслюють специфічну «лексикографію письма», своєрідну стихію мови, що є головним героєм творів митця.

Проза М. Дочинця неодноразово ставала об'єктом аналізу критиків та літературознавців. Дослідники у своїх студіях подають загальну характеристику художнього світу автора, простежують витoki його творчості, анонсують вихід романів тощо. Зверталися науковці й до закономірностей функціонування традиційних сюжетів, образів та мотивів легендарно-міфологічного й літературного походження, а також до жанрових особливостей романів митця.

Дослідники-рецензенти О. Гаврош та Т. Фасоля зазначають, що роман «Вічник» має всі ознаки трансформованої робінзонади. У своїх статтях Т. Вергелес та О. Щур вони відмічають спорідненість романів з творами П. Коельйо за філософським ставленням до всього, що оточує, за любов'ю до життя та природи.

Наративні особливості роману «Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» виокремлює М. Васьків, і зазначає, що вони полягають в «особливій формі самоінтерпретації – підсумуванні окремих епізодів, романних подій афоризмами, сентенціями, мудрими настановами» [1, с. 25], а також зауважує, що митець через розповідь про життя героя відтворює минуле й сучасність «цілого етносу». Літературознавець визначає «відверте повчання», яке

є специфікою ідіостилю письменника та орієнтацією на сучасного реципієнта, його здатність, уміння і бажання інтерпретувати прочитане.

У статті «Український Коельйо: Мирослав Дочинець зумів угадати запити типового читача» О. Щур, наголошує, що роман М. Дочинця «Вічник. Сповідь на перевалі духу» й книга духовних настанов «Многії літа. Благії літа» є лише вдалими комерційними проектами та є лише дидактичними й декларативними проектами, а не психологічно переконливими й естетично довершеними творами [19].

Дослідники творчості М. Дочинця вказують на спорідненість його прози з окремими зразками світової та української літератури, на подібність представленої в його романах художньої моделі всебічно розвиненого протагоніста-мудреця, здатного виживати в екстремальних умовах, до літературного психотипу, який простежується в творах зарубіжних та українських письменників.

Так, у статті «Апгрейд жанру і виду» К. Родик зауважує про подібність пригод Андрія Ворона до «хрестоматійних інструкцій з виживання» Д. Дефо, Ф. Купера, Дж. Лондона. Критик переконаний, що роман «Вічник» за жанром – «типове повчання часів Київської Русі», «белетризований виклад стоїцизму», подібний до «Моральних листів до Луцілія» Сенеки [13]. У рецензії «Дао, гроші, втрачений рай: чергова сходишка Мирослава Дочинця» автор зараховує прозу митця до неотрадиціоналістського дискурсу сучасної української літератури, зауважує про спробу сягнути «попінтелектуального рівня» і вважає його книги суголосними псевдоінтелектуальним творам бразильського письменника П. Коельйо.

Критик М. Слабошпицький, говорячи про спорідненість прози М. Дочинця з українською та світовою літературною традицією, зауважує, що «талановиті твори завжди перегукуються один з одним, анітрохи не втрачаючи своєї оригінальності... <...> Справжня література має ту особливість, що кожен її новий твір неодмінно кореспондує з тими, що вже в ній є, рецепційно перегукується з ними і мовби підсумовує їх» [16]. Дослідник переконаний, що роман «Вічник. Сповідь на перевалі духу» «підмикає» читача до інтелектуального поля всієї літератури» [16], а романи «Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» та «Горянин. Води Господніх русел» – «принципово новаторські у плані авторських ідей» [16]. Зазначені твори, на думку критика, демонструють чітко сформований ідіостиль, основною ознакою якого є «переведення всієї оповіді в узагальнений

план легенди чи притчі» [16], а проза М. Дочинця є «окремим материком нашої літератури» [16], адже не має аналогів у сучасному літературному процесі.

Думка про те, що кожен літературний твір сучасної літератури можна сприймати як частину міжтекстового виміру, зв'язок художніх творів, культур, дискурсів, зустрічається й у дослідженні С. Величко. Авторка проводить паралелі між героями М. Дочинця й сквородинським ідеалом «природної людини», алюзіями до романів В. Арсеньєва й І. Багряного, О. Довженка, Д. Дефо, Е. Хемінгуей, Е. М. Ремарка та каже, що для творчості митця характерною є «інтерпретація світової класики, філософських трактатів, народної мудрості у руслі, що передбачає гру з образами, мотивами, пародіювання, реконструкцію сюжетів» [3].

Т. Вергелес порівнює роман М. Дочинця «Вічник» із твором В. Лиса «Століття Якова» і каже, що це «та сама стежка, тільки «Століття Якова» – вимисел, а «Вічник» – реальна людина, яку знав автор і спогади якої записав» [4].

Щодо художнього вимислу, то сам М. Дочинець переконаний, що в літературній творчості художній вимисел може стати переконливішим за реальні факти, якщо «він справді художній, коли віриш образу, метафорі. Вічний – герой типізований, скристалізований аж до міфу. Українська література «героїчного вмирання» потребує саме таких. Ми шукаємо приклади, нам потрібно на когось спиратися» [4]. Реалізація цих естетичних настанов дає підстави Ю. Дяченко досліджувати модель протагоніста роману «Вічник» із використанням архетипного методу літературознавчого аналізу тексту. Дослідниця переконана, що головний герой втілює риси первообразу Мудрого Старця (К. Г. Юнг), який реалізується в тексті твору завдяки філософічності, вираженій у формі афоризмів, використанням прийому образу-ідеї, позатекстовим елементам у вигляді порад тощо [10].

У міркуваннях над творами М. Дочинця Л. Скорина зауважує, що незважаючи на очевидні спільні риси, існує суттєва відмінність, яка полягає в особливій виразності, переконливості, пластичності, а головне – національному колоритові героїв митця.

Ми вже згадували про те, що окремі дослідники порівнюють романи «Криничар» та «Горянин» з світовими творами у схожості форми та змісту прози автора. Л. Скорина вважає, що ці твори, а також «Вічник», варто сприймати як романний цикл, споріднений за жанром, стилем, ідейним наповненням, на рівні

архітектоніки тощо. Науковиця наголошує про можливість розглядати ці збіги як, власне, «фірмового почерку «письменника» або потрактувати «як трафаретність, самоповтор» і додає: «Хотілося б вірити, що структурна повторюваність романів М. Дочинця не є симптомом літературної стагнації, що прозаїк піде далі й запропонує читачеві щось нове й цілком оригінальне» [14].

Існують й протилежні точки зору. Так, П. Сорока у статті «Горянин: руслами Господніх вод» каже, що Мирослав Дочинець «сягнув свого зросту і сили чи, інакше кажучи, викристалізував художній стиль до вищого ступеня досконалості й ось уже який рік підкоряє вершину за вершиною. <...> І прикро слухати, коли говорять, що прозаїк повторюється чи іде по колу або ще гірше – поставив своє письмо на конвеєр. Це стосується багатьох, але не М. Дочинця» [15]. Також критик вказує на подібність творчої манери закарпатського письменника до ідіостилю Г. Пагутяк, Є. Пашковського, А. Дімарова, В. Шкляра, але водночас переконаний, що М. Дочинець – «своєрідний, ні на кого не схожий» [15], а його романи можна зарахувати до золотого фонду української літератури. Говорячи про роман «Мафтей. Книга, написана сухим пером», дослідник каже, що в ньому відчувається «усе та ж енергія і напруга мислі, все той же блискучий і витриманий до кінця стиль...» [15], що свідчить про відсутність «професійної втоми».

Мета – проаналізувати елементи інтертекстуальності у романах М. Дочинця «Вічник», «Горянин», «Криничар», «Мафтей», «Світован».

Однією із найвиразніших особливостей сучасної літератури є її інтертекстуальність. Дослідниця С. Величко відзначає, що книги М. Дочинця можна об'єднати низкою питань: «Хто я? Звідки? Для чого живу? І куди йду» [2], відповідь на них автор знаходить у «філософських трактатах, релігійних доктринах, наукових теоріях, міфах та світовій літературній класиці. Прямі посилання на філософські концепції Сократа, Платона, Григорія Сковороди, книги Порфирія Іванова, Сирахи, Гомера, Даніеля Дефо, Стендаля зустрічаємо у «Вічнику», «Світовані» та інших творах Мирослава Дочинця. Відчутна метатекстуальність романів зазначеного автора та творів Івана Багряного, Олександра Довженка, Михайла Коцюбинського, Володимира Арсеньєва тощо» [3].

Герої М. Дочинця, живучи подалі від цивілізації, мирської суєти, фальшивих цінностей, прагнення слави та визнання, уособлюють ідеал «природної людини» Г. Сковороди. Прихід хвороби тлумачиться, як порушення законів Природи, бо організм є її частиною: «*Не треба боятися хвороб. Це не кара за гріхи, а*

спосіб вилікувати гріховне, очиститися, оновитися. Не треба боятися і болю і боротися з ним. Святі вважали біль за дар...» [9, с. 65]. Згідно з філософією самопізнання Г. Сковороди, найдовший шлях, який може пройти людина, шлях до самого себе. Звідси висновок: істина всередині нас, справжня мудрість полягає не в здобутті, а в пізнанні самого Бога, і це дорога до самопізнання героїв М. Дочинця. *«Внутрішня мудрість живе в нас. А з нею і внутрішня сила. Звертаймося до неї. Вона цього чекає. Зціліть себе. Свій дух і тіло»* [9, с. 65]. *«Є лише любов до сродного діла», «Ніщо так не кріпить нашу долю, як сродне діло»,* – говорить Світован [9, с. 107, с. 154].

Гіпертекстуальність із пародіюванням, за словами С. Величко, відчутна й в «оповідях про Одиссея». М. Дочинець іронізує над стереотипним сприйняттям оповідей про гомерівського героя: *«Був на світі один чоловік, смішний, як я. Все його з дому кудись тягло. Двадцять років поневірявся морями. А звався Одиссей»* [5, с. 123], *«Видати, завзятим волоцюгою був Одиссей!»* [5, с. 227].

Використовує автор імена Одиссея, Дон Кіхота, що є одним із виявів інтертекстуальності та інструментом представлення «культурної спадщини»: *«Ти називаєш себе Світованом, бо перейшов світ, то скажи: що є людина, що є світ? – я б відповів: «Се ми і є, і се наш світ. І тому Господь нас не судить і підтримує наш крихкий світ обома руками. Се відкрив мені мій далекий у часі і просторі брат Дон Кіхот. Брат по духу... »* [9, с. 106].

Джерелом ідейно-філософських концепцій прози М. Дочинця є Біблія, прямі цитати з якої зустрічаємо у його творах: *«В поті чола будете їсти хліб свій», «Лікарю, зціли себе сам!»*, *«Лікареві – лікареве. Господу – Господне»*. Відображені у творах митця й народні легенди, міфи, перекази, прислів'я, приказки, приповідки, співанки.

Про інтертекстуальність творів письменника говорить і дослідниця О. Іщенко. Вона звертає увагу на заголовки, підзаголовки, присвяти, епіграфи, передмови, примітки, внутрішні заголовки, епілоги, коментарі до твору тощо. У назвах романів М. Дочинець використовує «однослівні заголовки-головні персонажі (оскільки розповідається про життєвий шлях і процес духовного самовдосконалення непересічних особистостей), які доповнюються розлогими підзаголовками, що уточнюють, доповнюють, конкретизують заголовок, вказують на обраний тип оповіді (сповідь, студії, діяріюш) та жанр (роман-сповідь, роман-ідея, роман-парабола тощо) [11].

Важливим елементом тексту є епіграфи з посиланнями на першоджерело, які допомагають у потрактуванні правильного ідейно-змістового та проблемно-тематичного, образного рівнів тексту, створюють емоційний настрій: «Світ ловив мене, але не спіймав» [5, с. 3]; «У тіні людини, що йде під сонцем, більше / таємниці, ніж у всіх релігіях» [6, с. 5]; «Я – крихітний олівчик у руці Господа, який пише лист / любові цьому світові» [7, с. 3]; «Зібрав докупи кінці ниток, що звисали з / його існування, непотрібні відділив та / відрізав, а зберіг тільки головні, необхідні, / і має право сказати, що тепер у нього / залишився на долоні крихітний клубок, що / проведе його діла» [8, с. 3].

До кожного роману письменник добирає по кілька епіграфів, які розкриваються протягом твору і є влучними цитатами з Біблії, з праць філософів, з творів відомих письменників, із виступів відомих діячів, а також приказки та фрагменти з інших джерел.

Своєрідним обрамленням романів М. Дочинця є пролог та епілог, що виконують змістотворчу функцію. Передмови «подають відомості про головного героя («Горянин. Води Господніх русел»), умови й обставини, в яких відбувається дія («Світован. Штудії під небесним шатром»), про виникнення задуму твору («Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії»), аргументацію написання («Вічник. Сповідь не перевалі духу») та створюють відповідне тло для розгортання оповіді» [11]. У післямовах подаються роздуми про долю героя, його багатий внутрішній світ, філософські сентенції самих героїв, висловлювання героїв в інтерпретації наратора.

Найпоширенішим видом використання «чужого слова» можна вважати власне інтертекстуальність, що відтворюється у вигляді цитат. Найчастіше для цитування герої обирають Святе Письмо, що підкреслює релігійність, високе призначення героїв М. Дочинця («Господь із землі ліки виводить, і розумний муж не нехтує ними. Хіба не від дерева вода посолодшала, а й сила його тим самим виявилась? Це ж він бо людей обдарував знаннями, щоб вони прославлялись його ділами дивними. Ними лікується й усувається біль, і хто знається на зіллях, – уміє їх змішувати. Тож діла його не мають ні кінця, ні краю, і мир від нього розповсюджується світом» [5, с. 119–120]); релігійні тексти, молитви (молитва Єфрема Сирійського «Господи і Владико життя мого...» [7, с. 95–96], молитва Ісусова); праці філософів та вчених (наприклад, Піфагора: «Безсмертя людини в двох благах – шукати правду і творити добро» [7, с. 191] чи Г. Сковороди: «Коли

твориш, то поведься, як жінка, що зачала: у думках чистих, у мирних бесідах, без пристрастей палких, у спокої святім і в баченні святинь» [9, с. 221]); фольклорні джерела – пісні, прислів'я, приказки, замовляння, що засвідчують зв'язок героїв із народними традиціями («*Рання пташка росу п'є, а пізня – слізки»* [6, с. 281], «*Хочеш зловити злодія – знайди його ворота»* [8, с. 124]); твори української та зарубіжної літератури (наприклад, цитування «Божественної комедії» Д. Аліґ'єрі: «*На півшляху свого земного світу / Я втрапив у похмурий ліс густий, / Бо стежку втрапив, млою оповиту, / О, де візьму снаги розповісти / Про ліс листатий сей, суровий, дикий»* [5, с. 154]); історичні праці («Епістола Публія Лентура, правителя Юдеї»); пісні захисників Карпатської України початку ХХ століття [11].

Світован, Овферій, Вічник та Мафтей добре знають Святе Письмо, їх повчання, настанови та поради містять численні посилання на священні тексти, що свідчить про суголосність їх життєвої філософії з основними положеннями християнської традиції. Також у романах присутні посилання на роман «Граф Монте-Крісто» О. Дюма, неодноразове апелювання до образу Дона Кіхота, що є абсолютно виправданим, адже твори М. Дочинця присвячені історії духовного самовдосконалення людини. Для створення урочисто-піднесеного тону оповіді посилається автор на загальновідомі образи, сюжети та події, як-то Посейдон, Одиссей («*Ніколи нікому не пояснюй, чому йдеш. А мені й поготів не треба пояснювати. Ми ж із тобою учні Одиссея, чи не так?»*» [9, с. 229]), вживає у текстах топоніми, пов'язані із давньогрецькими міфами (Еллада, Егейське море, Греція, Афіни, Рим, острів Крит, місто Ефес та ін.).

Зустрічаємо у текстах згадки про відомих правителів (фараон Рамзес, роменський цісар Маркус Авреліус, Юліус Цісар, цар Соломон, князь Олег та ін.), про країни (Карпатська Україна, Угорська Русь, Золота Орда, Мадярщина, Трансільванія, Хорватія, Польща), наводить описи Карпат, Мукачева, замку Паланок, Ужгорода, що створює історичний контекст для зображення подій.

На думку О. Іщенко, у прозі М. Дочинця, окрім паратекстуальності та власне інтертекстуальності, художньо реалізується метатекстуальність. В усіх романах письменника переосмислюється ідея «сродної праці» Г. Сковороди. Герої у своїх настановах створюють її варіації (ідея служіння, ідея «трьох щоденних справ»), що свідчить про суголосність основних засад їхньої життєвої системи з поглядами українського філософа.

Про інтертекстуальність роману «Горянин» зазначає дослідниця Ж. Куява у рецензії «На своєму березі...»: необов'язкові міркування про книгу Мирослава Дочинця «Горянин». Автор охоче звертається до Нового завіту, до автоцитації, наводячи фрагменти з роману «Вічник» (поради діда Микули). Але, за словами Ж. Куяви, концептуальним текстом-донором для М. Дочинця стала повість Е. Гемінгвея «Старий і море». «Історія Горянина так само переростає рамки особистісної біографії, сягаючи рівня глибших філософських узагальнень. Залишаючи поза увагою нагромаджені автором життєві подробиці й перипетії повсякденного існування головного героя, отримуємо в підсумку притчу про війну Старого з Рікою» [12]. З повістю роман споріднений структурно й типологічно – на рівні характеристики головного героя.

Як бачимо, романи сучасного українського письменника характеризуються великою кількістю інтертекстуальних конструкцій. М. Дочинець використовує теологічні, міфологічні, літературні, фольклорні, історичні прототексти, звертається до праць відомих філософів та мислителів минулого, залучає цитати із Біблії.

Герої М. Дочинця, живучи подалі від цивілізації, мирської суєти, фальшивих цінностей, прагнення слави та визнання, уособлюють ідеал «природної людини» Г. Сковороди. Згідно з філософією самопізнання Г. Сковороди, найдовший шлях, який може пройти людина, шлях до самого себе. Звідси висновок: істина всередині нас, справжня мудрість полягає не в здобутті, а в пізнанні самого Бога, і це дорога до самопізнання героїв М. Дочинця. Використовує автор імена Одиссея, Дон Кіхота, що є одним із виявів інтертекстуальності та інструментом представлення «культурної спадщини». Джерелом ідейно-філософських концепцій прози М. Дочинця є Біблія, прямі цитати з якої зустрічаємо у його творах. Звертають увагу дослідники й на заголовки, підзаголовки, присвяти, епіграфи, передмови, примітки, внутрішні заголовки, епілоги, коментарі до твору тощо. Своєрідним обрамленням романів М. Дочинця є пролог та епілог, що виконують змістотворчу функцію.

Література

1. Васьків М. Наративні особливості «Криничара» М. Дочинця: повчання через розповідь. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuufilol_2013_1_7
2. Величко С. Агіографічні компоненти в сучасному романі. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/1710/1/Agiografichni%20komponenty%60%20v%20suchasnomu%20romani.pdf>

3. Величко С. Поняття «параболічний роман» як літературознавча проблема. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/889/3/ponyattya.pdf>
4. Вергелес Т. Мирослав Дочинець: Я – зачарована людина, що сумує за недосяжним. URL: https://zik.ua/news/2012/02/24/myroslav_dochynets_ya__zacharovana_lyudyna_shcho_sumuie_zh_nedosyazhny_m_335751
5. Дочинець М. Вічник. Мукачево : Карпатська вежа, 2013. 280 с.
6. Дочинець М. Горянин. Води Господніх русел. Мукачево: Карпатська вежа, 2013. 312 с.
7. Дочинець М. Криничар. Діярюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії. Мукачево : Карпатська вежа, 2013. 332 с.
8. Дочинець М. Мафтей. Книга, написана сухим пером. Мукачево, 2016. 350 с.
9. Дочинець М. Світован. Штудії під небесним шатром. Мукачево : Карпат. вежа, 2014. 232 с.
10. Дяченко Ю. Архетип мудреця у романі М. Дочинця «Вічник». *Студентський науковий вісник*. Вип. 18. Кропивницький: РВВ ЦДПУ імені В. Винниченка, 2018. С. 88–90.
11. Іщенко О. Інтертекстуальна парадигма романів Мирослава Дочинця. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72890>
12. Куява Ж. «Вічник»: На прийомі у цілителя. URL: <http://bukvoid.com.ua/print/?17379>
13. Родик К. Апгрейд жанру і виду. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/2025/164/72126/>
14. Скорина Л. «На своєму березі...»: необов’язкові міркування про книгу Мирослава Дочинця «Горянин». URL: bukvoid.com.ua/reviews/books/2013/04/04/083207.html
15. Сорока П. «Горянин»: руслами господніх вод. *Українська літературна газета*. 2013. 2 грудня. С.18.
16. Слабошпицький М. Це вже окремих материк: проза М. Дочинця. *Слово Просвіти*. 2013. 7 лютого. С. 13.
17. Талько О. Художні особливості прози Мирослава Дочинця. *Пріоритети сучасної філології: теорія і практика: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Ужгород, 10–11 лютого 2017 р.). Ужгород; Херсон, 2017. С. 38–40.
18. Фасоля Т. Вороняча мудрість від Мирослава Дочинця. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/107084-Voroniacha-mudrist-vid-Myroslava-Dochyntsia>
19. Щур О. Український Коельйо: Мирослав Дочинець зумів угадати запити типового читача. URL: <https://zakarpattya.net.ua/News/93717-Ukrainskyi-Koelio-Myroslav-Dochynets-zumiv-uhadaty-zapyty-typovoho-chytacha>

References

1. Vaskiv M. Naratyvni osoblyvosti «Krynychara» M. Dochynetsya: povchannya cherez rozpovid [Narrative features of M. Dochynets’ «Krynychar»: teaching through a story]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuufilol_2013_1_7
2. Velychko S. Ahiohrafichni komponenty v suchasnomu romani [Hagiographic components in the modern novel]. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/1710/1/Agiografichni%20komponenty%60%20v%20suchasnomu%20romani.pdf>
3. Velychko S. Ponyattya «parabolichnyj roman» yak literaturoznavcha problema [The concept of “parabolic novel” as a literary problem]. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/889/3/ponyattya.pdf>
4. Verheles T. Myroslav Dochynets: Ya – zacharovana lyudyna, shcho sumuye za nedosyazhny_m [Myroslav Dochynets: I am an enchanted person, who misses the unattainable]. URL: https://zik.ua/news/2012/02/24/myroslav_dochynets_ya__zacharovana_lyudyna_shcho_sumuie_zh_nedosyazhny_m_335751

5. Dochynets M. Vichnyk [Vichnyk]. Mukachevo, 2013. 280 p.
6. Dochynets M. Horianyn. Vody Hospodnikh rusel [Horianyn. Waters of the Lord's watercourses]. Mukachevo, 2013. 312 p.
7. Dochynets M. Krynychar. Diiariiush naybahatshoho cholovika Mukachivskoi dominii [Krynychar. The diary of the richest man in the Mukachevo dominion]. Mukachevo, 2013. 332 p.
8. Dochynets M. Maftey. Knyha, napysana suchym perom [Maftey. A book written with a dry pen]. Mukachevo, 2016. 350 p.
9. Dochynets M. Svitovan. Shtudii pid nebesnym shatrom [Svitovan. Studies under a celestial tent]. Mukachevo, 2014. 232 p.
10. Diachenko Y. Archetyp mudretsia u romani M. Dochyntsia «Vichnyk» [The archetype of the sage in M. Dochynets' novel «Vichnyk»]. In: *Studentskyi naukovyy visnyk*. Issue 18. Kropyvnytskyi, 2018. P. 88–90.
11. Ishchenko O. Intertekstualna paradygma romaniv Myroslava Dochyntsia [An intertextual paradigm of Myroslav Dochynets' novels]. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72890>
12. Kuiava Z. «Vichnyk»: Na pryvomi u tsilytelia [«Vichnyk»: An appointment with a healer]. URL: <http://bukvoid.com.ua/print/?17379>
13. Rodyk K. Aphreyd zhanry I vydu [An upgrade of a genre and type]. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/2025/164/72126/>
14. Skoryna L. «Na svoiemu berezi...»: neoboviazkovi mirkuvannia pro knyhu Myroslava Dochyntsia «Horianyn» [«On my shore...»: optional reflections about Myroslav Dochynets' book «Horianyn»]. URL: bukvoid.com/ua/reviews/books/2013/04/04/083207.html
15. Soroka P. «Horianyn»: ruslamy hospodnikh vod [«Horianyn»: Waters of the Lord's watercourses]. In: *Ukrainska literaturna hazeta*. 2013. 2 hrudnia. P.18.
16. Slaboshpytskyi M. Tse vzhe okremyy materyk: proza M. Dochyntsia [This is a separate content: the prose of M. Dochynets]. In: *Slovo Prosvity*. 2013. 7 liutogo. P. 13.
17. Talko O. Khudozhni osoblyvosti prozy Myroslava Dochyntsia. Priorytety suchasnoi filologii: teoriia I praktyka [The artistic features of Myroslav Dochynets' prose. Priorities of modern philology: theory and practice]. Uzhgorod; 2017. P. 38–40.
18. Fasolia T. Voriacha mudrist vid Myroslava Dochyntsia [Crow's wisdom from Myroslav Dochynets] URL: <https://zakarpattia.net.ua/News/107084-Voroniacha-mudrist-vid-Myroslava-Dochyntsia>
19. Shchur O. Ukrainskyi Koelyo: Myroslav Dochynets zumiv uhadany zapyty typovoho chytacha [Ukrainian Coelho: Myroslav Dochynets managed to guess the requests of a typical reader]. URL: <https://zakarpattia.net.ua/News/93717-Ukrainskyi-Koelio-Myroslav-Dochynets-zumiv-uhadaty-zapyty-typovoho-chytacha>

Oksana Terebus. Intertextuality of Myroslav Dochynets's Novels. The work of M. Dochynets is a significant phenomenon of modern Ukrainian literature and is the object of analysis by critics and literary critics. Researchers in their studios give a general description of the author's artistic world, trace the origins of his work, announce the release of novels etc. Scholars turn to the regularity of functioning of traditional plots, images and motifs of legendary, mythological and literary origin, as well as to the genre features of the artist's novels. They point to the affinity of his prose with certain samples of world and Ukrainian literature, the similarity of the artistic model of a comprehensively developed protagonist capable of surviving in extreme conditions, to the literary psychological types traced in the works of foreign and Ukrainian writers.

One of the most expressive features of modern literature is its intertextuality. The novels of the modern Ukrainian writer are characterized by numerous intertextual constructions. M. Dochynets uses theological, mythological, literary, folklore, historical prototexts, refers to the works of famous philosophers of the past, quotes the Bible. The writer's heroes, living away from civilization, worldly vanity, false values, the desire for fame and recognition, embody the ideal of «natural man» of G. Skovoroda, according to which the longest path that a person can go is the path to himself. The author uses the names of Odysseus, Don Quixote, which is one of the manifestations of intertextuality and a tool for presenting «cultural heritage». The source of ideological and philosophical concepts of M. Dochynets' prose is the Bible, direct quotations from which are found in his works. Researchers also pay attention to titles, subheadings, dedications, epigraphs, prefaces, notes, internal titles, epilogues, commentaries on the work, etc. Epigraphs, with references to the original source are an important element of the text, which help in the interpretation of the correct ideological and semantic, problem and thematic, figurative levels of the text, create an emotional mood. The writer selects several epigraphs for each novel, which are revealed throughout the work and are accurate quotations from the Bible, from the works of philosophers, famous writers, from the speeches of famous figures, as well as proverbs and fragments from other sources.

The prologue and epilogue, which perform a meaningful function, as well as prefaces in which the author provides information about the protagonist, conditions and circumstances under which the action takes place, the idea of the work, argumentation of writing, are a peculiar frame of M. Dochynets' novels. Prefaces create an appropriate background for the unfolding of the story. Reflections on the fate of the hero, his rich inner world, the philosophical maxims of the heroes themselves, the statements of the heroes in the narrator's interpretation are given in the afterwords.

Key words: M. Dochynets's novels, intertextuality, prototexts, intertextual constructions, metatextuality

Теребус Оксана Леонідівна – кандидат філологічних наук, доцент
кафедри соціальних комунікацій Волинського національного університету імені Лесі Українки,
<https://orcid.org/0000-0002-1493-6534>; oksana_terek@ukr.net